

28828

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İŞİTME ENGELLİ ÇOCUKLARIN
İLKÖĞRETİM PROGRAMLARINDA
MÜZİK EĞİTİMİ

Şeref İZGÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MÜZİK EĞİTİMİ ANASANAT DALI

MALATYA 1993

"Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne"

İş bu çalışma, Jürimiz tarafından Müzik Eğitimi Anasanat dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

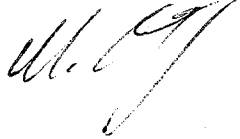
Başkan:

Doç. Kadir Farkın

Üye:

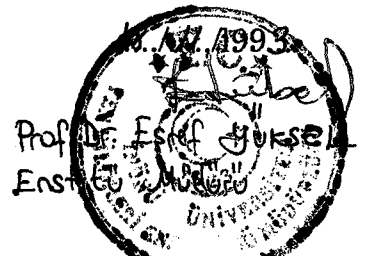
Doç. Suna Gevik (Danışman)

Üye:

Yard. Doç. Memduh Özdemir

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

*Müzik Eğitime yıllarını vermiş,
Gazi Müzik Eğitimi Bölümü'nün değerli
Öğretim üyeleri, kıymetli hocalarım
Sayın, Doç. Suna Çevik ve
Sayın, Doç. Gülşen Şimşek'e.*

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İŞİTME ENGELLİ ÇOCUKLARIN
İLKÖĞRETİM PROGRAMLARINDA
MÜZİK EĞİTİMİ

Şeref İZGÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MÜZİK EĞİTİMİ ANASANAT DALI

ÖZET

Bu araştırmada, 26 Nisan 1993-25 Haziran 1993 tarihleri arasında, İstanbul'da biri total, diğeri ağır işitenler olmak üzere iki işitme engelliler okulunda, işitme kaybı 35-70 dB ile 70 dB. ve üstünde olan öğrencilerle müzik eğitimi çalışmalarını yapıldı. Normal eğitim programlarından daha farklı bir eğitim programını gören bu okullardaki çocukların müzik eğitiminden yararlanıp yararlanamayacakları belirlendi. Bu okullarda yapılan müzik eğitimi çalışmalarını, işitme engelli çocukların işitme kaybı derecelerine bağılı olarak ortaya çıkarıldı. Bu araştırmada çocuklarda şarkı eğitimi, çalgı eğitimi ve müzik dinleme eğitimi uygulamaları, bu çocukların özelliklerine göre gerçekleştirildi.

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate to what extent the children who suffer from deafness in different degrees could be involved in the musical practice. For this reason, in İstanbul between the dates April 26, 1993 and June 25, 1993 some practices were done with the anticipation of the school children who had hearing losses ranged from 35 dB to 70 dB and above it. The characteristics of the musical education in these two schools were made clear due to the degree of hearing loss observed in the children. The practices of listening, playing a musical instrument and singing were carried out according to the children's hearing abilities and their other traits.

ÖNSÖZ

Üzerinde önemle durulması gereğine inandığım ve Türkiye için yeni olan özel eğitim alanında, işitme engelliler ile ilgili yaptığım bu araştırmada, uygulama için daha geniş zamana ihtiyaç olduğunu gördüm. Tez konumun daha elverişli şartlar ve ortamlarda araştırılması durumunda, bu araştırmanın sonuçlarından çok daha fazla olumlu sonuçların çıkartılacağı kanaatindeyim. İşitme Engelliler okullarında müzik eğitimi uygulamalarının, 1-2 ay ile sınırlı kalmayıp, uzun seneler içinde bu konuyla ilgili tüm eğitimcilerin birlikte, ortak çalışmalarıyla daha iyi yerlere varılacağı düşüncesindeyim. Tezimi, yüksek lisans süresi içinde gözlem tekniğine göre gerçekleştirdim. Bu konunun senelere bölünmüş dilimler halinde, daha kapsamlı olarak araştırılması gereğine inanıyorum.

Tezimin yönlendirilmesinde, yardımlarını ve hoş görüşünü eksik etmeyen, her konuda olduğu gibi bu konuda da yanımda olan, tez danışmanım Sayın Doç. Sura ÇEVİK'e (G. Ü. G. E. FM. E. B. ögt. üy.) önerileriyle tezime ışık tutan Sayın Doç. Gülşen ŞİMŞEK'e (G. Ü. G. E. F. M.E. B. Öğrt. Üy.) Sayın Atilla TAZEBAY'a (G. Ü. G. E. F. E. Bil. B. Öğr. Gör.) Sayın Figen BALCI'ya (Ankara, Maltepe İlkokulu Öğretmeni) Sayın İsmail Hakkı GÖNEN'e (Halıcıoğlu Ağır İşitenler Okulu Müdürü) Sayın Enver EKEN'e (Göztepe i.E.Okulu Müdürü) Sayın Arş.Gör.Yüksek ÇIRAK'a (İÜ.EFPB.) Sayın Arş.Gör.Ahmet ATAŞ'a (H.Ü.İ.B.B, Odyoloji Bld.) Sayın Kenan KONUR'a (M.E.B.Ö.E.R.D.B.Ö.İ.Şb.Müd.) Özel Eğitim Öğretmenleri: Ali CEMALCİLER, Mithat AKIN, Eşref ÜSTÜNASA, Gülsem ÇOBAN ve diğer H.A.İ.O ve G.İ.E.O öğretmen ve idarecilerine, müzik eğitimcisi eşim Serpil İZGÜ'ye teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TANIMLAR.....	x
KISALTMALAR.....	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.2.1. Alt Problemler	2
1.3. Amaç	2
1.4. Önem	3
1.5. Denence	3
1.6. Sınırlılıklar	4
2. YÖNTEM.....	5
2.1. Araştırma Modeli.....	5
2.1.1. Okul-Survey Yöntemi	5

2.2. Evren ve Örnekler	6
3. ARAŞTIRMA BULGULARI	7
3.1. İşitme	7
3.1.1. İşitmenin Niteliği.....	7
3.1.2. İşitme kaybı.....	9
3.1.3. İşitme Özürü.....	9
3.1.4. İşitmenin Sınıflandırılması	10
3.1.5. İşitme Özürünün Nedenleri.....	10
3.1.6. İşitme Özürünün Özellikleri	11
3.1.7. İşitme Özürlülerin Eğitimleri.....	12
3.2. Müziğin Çocuk Yaşamındaki Yeri ve Önemi	15
3.3. İşitme Engelli Çocuklarla Yapılan Müzik Eğitim Uygulamaları.....	23
4. SONUÇ.....	33
5. YORUM VE ÖNERİLER.....	35
6. EKLER	38
7. KAYNAKÇA.....	54
8. ÖZGEÇMİŞ	57

TANIMLAR

dB (Desibel): Şiddet ölçü birimi

Özür-Engel : Bireyin yaşadığı sürece, yaş, cins sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak yapması gerekeni yetersizlik yüzünden yapamaması durumu.

KISALTMALAR

Arş.Gör.: Araştırma Görevlisi

A.Ü.E.B.F.: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

B.M.Ç: Batı Müziği Çalgıları

Böl. : Bölüm

dB. Desibel

EĞT.: Eğitim

E.Ü.T.F.: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi

G.İ.E.O : Göztepe İşitme Engelliler Okulu

G.Ü.G.EF.E.B.B: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.

G.Ü.G.E.F.M.E.B.: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü.

H.A.İ.O. : Halıcoğlu Ağır İşitenler Okulu.

H.Ü.K.B.B. : Hacettepe Üniversitesi Kulak Burun Bođaz.

Hz.:Herz.

İ.E.: İşitme Engelliler

İ.E.Ç.: İşitme Engelli Çocuklar

İ.Ü.E.F.P.B.: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikoloji Bölümü

İ.Ü.T.F. : İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi

M.E.B.Ö.E.R.D.B.: Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik
Dairesi Başkanlığı

M.E.G. ve S.B. : Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı

m.m. : mili metre

Öğrt.Gör.: Öğretim Görevlisi

Öğrt.Üy.: Öğretim Üyesi

Ö.İ.Şb.Müd.: Öğrenci İşleri Şube Müdürü

T.M.Ç.: Türk Müziği Çalgıları

v.d. : ve diğer

v.b. : ve benzerleri, ve başkaları

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Kişiler yaşamları boyunca, gelişimleri içinde farklı eğitim programları görürler. Bazı kişiler, çeşitli engelleyici veya özür durumlarından dolayı özel eğitim programlarına gereksinme duyarlar. Bu engelleyici unsurlar, kişinin yaşadığı süre içinde yaşına, cinsiyetine, bedensel, sosyal ve kültürel nedenlere bağlı olarak oluşurlar. Bu durum da bulunan kişilere uygulanan eğitim, özel eğitim alanı olup, normal eğitim alanından büyük farklılık göstermese de özelliği gereği değişik bir biçimde gerçekleşir.

Bireyin davranışında, kendi yaşantısı yolu ile kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olan eğitim, kişinin doğumu ile başlar, aile, okul çevre ortamlarında, zaman içinde devam eder.

Normal eğitim için hazırlanan Müzik Eğitimi programlarında amaçlanan hedeflere, Özel eğitimin önemli bir alanı olan İşitme Engelli Çocuklarda ulaşıp ulaşılamayacağı sorusuna cevap aramayı sürdürürken, araştırma ve uygulanacak yöntemlerle Müzik Eğitiminin gerçekleştirilebileceği durumu söz konusudur.

Özel eğitim alanı içinde; Bedensel Engelliler, Zihinsel Engelliler ve Uyum Güçlüğü olanlar şeklinde üç farklı grup ile karşılaşılır. Bedensel Engelliler gurubu içinde, İşitme Engellilerin eğitim öğretim programlarına bakıldığında, normal eğitim programlarından farklı olmadığı hatta ders konularının ortak olduğu görülür.

Eğitim programlarının, bilgi ve beceri konularının birlikte yürütüldüğü, hem zihinsel hem de bedensel yönden kişinin gelişimine olumlu yönde katkıda bulunan derslerin başında müzik eğitimi dersi gelir.

Normal eğitim programlarında müzik eğitimi dersine yer verilmiş olmasına karşılık, Milli Eğitim Bakanlığınca düzenlenen Sağırlar Okulu Öğretim Programlarında, müzik eğitimi dersinin ders olarak okutulmasının önemi ve gerekliliği konusunda bilimsel bir araştırmaya rastlanılmamıştır. İşitme Engelli Çocuklarda müzik eğitiminin yapılıp yapılamayacağı, yapılabilmesi söz konusu ise hangi çalışmaların yer alacağı normal eğitimdeki müzik eğitim dersleriyle yöntem bakımından ne gibi farklılıklar ve benzerliklerin olduğu, müziğin işitme engelli çocuklar üzerinde ne derece etkili olduğu, çocuğun yaşamında müziğin yeri ve öneminin neler olduğu gibi sorulara cevap verilmelidir.

Kişinin kendisine, toplumuna ve tüm insanlığa faydalı olmasına katkıda bulunacak müzik eğitimi dersinin, işitme engelli çocukların eğitimlerindeki etkisinin araştırılması, hem özel eğitim hem de genel eğitim açısından oldukça önemli bir sorundur.

1.2. Problem Cümlesi

İşitme Engelliler İlköğretim Okulundaki Öğrenciler Müzik Eğitiminden yararlanabilirler mi?

1.2.1. Alt Problemler

1. 35-70 dB. işitme kaybına sahip çocuklar müzik eğitiminden yararlanabilirler mi?

2. 70 dB. ve üstünde işitme kaybına sahip çocuklar müzik eğitiminden yararlanabilirlermi?

3. 35-70 dB. arası İşitme kaybına sahip çocuklar ile 70 dB. ve üstünde işitme kaybına sahip çocuklar için, müzik eğitiminde cinsiyetler arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3. Amaç

Türkiye'de İşitme Engelli çocukların eğitim programlarında Müzik Eğitimi dersi bulunmamaktadır. Normal Eğitim Programlarının, Özel Eğitim Programlarıyla kapsam bakımından birbirlerine benzerliği gözününde tutularak, normal eğitim programlarında yer alan Müzik

eğitiminin ders olarak, Özel Eğitim alanı içinde, İşitme Engelli çocuklarda okutulup okutulamayacağı araştırmanın amacını kapsamaktadır.

İşitme Engelli çocukların işitebilme durumları gözönünde bulundurularak şarkı eğitim, çalgı eğitimi ve beğeni eğitim alanlarında hedef davranışlara ulaşılmasını sağlamaktır.

Bir diğer amaç da; Müzik eğitim yoluyla, toplumun bir bireyi olarak; çocuğun insan ilişkilerini tanınmasını, birlikte başarıma ve güven duygusu kazanmasını ve kültürlenme yolu ile gelişmesini sağlamaktır.

1.4. Önem

(1) İşitme Engelliler İlköğretim Okullarında Müzik Eğitimi dersinin uygulanabilirliği ve bu bu görüşün yaygınlaştırılabilmesi açısından araştırma önemlidir.

(2) Müzik Eğitiminin, İşitme Engelliler okulunda uygulamalı bir ders olarak programlara girmesi durumunda, öğretim programları yeniden ele alınacak ve geliştirilecektir.

(3) Araştırma, İşitme Engelli çocukların eğitimlerinde görev alan öğretmenlere yöntem, uygulama ve dağarcık yönünden yardımcı olması bakımından da önemlidir.

1.5. Denence

İşitme Engelli çocukların Müzik eğitiminde izlenecek yol, normal eğitimdeki müzik eğitimi dersinden faydalanılarak oluşturulmalıdır.

Normal Eğitim programında yer alan müzik eğitimi dersi konularının aynı yada benzerleri ele alınmalı, İşitme Engelli çocuklara, onların özelliklerine uygun olarak; tartım, işitme, ses, şarkı, çalgı, müzik dinleme eğitimi gibi kavramların uygulamaları yapılabileceği varsayımı söz konusudur.

1.6. Sınırlılıklar

- (1) Bu araştırma, İşitme Engelli çocukların ilköğretim süreleriyle sınırlıdır.
- (2) Maddi koşulların getirdiği sınırlılıklar, araştırmanın kapsamını daraltmaktadır.
- (3) Araştırma G. İ. E. Ö. ile H. A. İ. O. yapıldığından bu okullarla sınırlıdır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma modeli; "...araştırma, amacına uygun ve ekonomik olarak, verilerin toplanması ve çözümlenebilmesi için gerekli koşulların düzenlenmesi"dir. (Selltiz, Jahoda, Deutsch ve Cook, 1959, s.50)

Bu koşulların düzenlenmesinde iki temel yaklaşım vardır. Bunlar; tarama ve deneme'dir. (Nisbet ve Enstwistle, 194; Simon, 1969; Cole, 1972)

Bu araştırmadaki problem durumu, betimleme yöntemi ile, okul ve öğrencileri kapsadığından, okul-survey yöntemine ihtiyaç duyulmuştur.

2.1.1. Okul-Survey Yöntemi

Okulla ilgili araştırmalar makro düzeyde, okulun toplumdaki yeri, rolü ve onun toplumun amaçlarıyla ilgili olarak, faaliyetleri üzerinde düzenlenebileceği gibi; mikro düzeyde okulun kendisine ait özellikleri, gelişimi, sorunları ve ihtiyaçları yönünden de planlanabilmektedir.

Öğrenciler, onların sınıftaki davranışları, bilgi, beceri gibi özellikleri, ve kendileri hakkında bilgi ve güvenleri, zekâ ve karakterleri, tutumları, okul dışı faaliyetleri, çalışma alışkanlıkları, zevkleri, sevgi ve nefretleri, devamları gibi konuların her biri survey yoluyla araştırılabilecek önemli konulardır. İşitme Engelliler ilköğretim programlarında müzik eğitimi ile ilgili çalışmalar bu yöntem ile gerçekleşmiştir.

Burada, oluşturulan gözlem kılavuzu ile öğrencilerle yapılan müzik çalışmaları sonuçları belirlenmiştir. Bu belirlemeler, Araştırma Bulguları bölümünde ele alınmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, işitme engelli çocuklardan oluşan ilköğretim seviyesinde program uygulayan okulları kapsamaktadır.

İstanbul'da bulunan İşitme Engelliler ilköğretim programını uygulayan okullar arasından kümeleme yöntemi ile seçilen H. A. İ. O. ile G. İ. E. O. ve bu okullardaki öğrenciler araştırmanın örnekleme oluşturmuşlardır.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. İşitme

"İşitme insanoğlunun yaşamında çok önemi yeri olan bir olgudur. Öneminin bir yanı çevredeki sesleri alıp algılayarak kendini ona göre ayarlamasıdır. ikinci yanı insanlar arası sözlü iletişimin temeli, kanalı oluşudur.

İşitmede önemli öğelerden biri sestir. Sesin perde, şiddet, tını özelliği işitmenin gerçekleşmesinde baş rolü oynar. İşitmenin gerçekleşebilmesi için sesin insan kulağına gelmesi, işitme geçit yolu denilen dış kulak, orta kulak, iç kulaktan işitme merkezine ulaşması gerekmektedir.

İnsan kulağının alım gücü içinde olan (16-20.000 Hz., 0-110 d.B.) seslerin işitilmesine işitme duyarlılığı denir. İşitme duyarlılığı kişinin gelişim, uyum ve iletişimde görevlerini yeterince yerine getirmemesi işitme özürü var sayılır. İşitme özürü doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrasında çeşitli nedenlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

İşitme özürünün olumsuz etkisinin azaltılması ancak eğitimle mümkün olmaktadır. işitme Özürlülerin eğitiminde işitme eğitimi, dudaktan anlama ve dinleme eğitimi yoluyla özürlü kişi çevrede konuşulanları anlayabilir duruma getirilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca yine ses eğitimi, eklemleme eğitim ve konuşma eğitimi yoluyla da çevresindekilere isteğini sözle anlatabilir duruma getirilmeye çalışılmaktadır." (Özsoy, Yahya ve Özyürek, Mehmet ve Eripek Süleyaman, 1992)

3.1.1. İşitmenin Niteliği

"İşitmenin gerçekleşebilmesi bir takım koşullara bağlıdır. Bunlar;

(a) Sesin olması,

- (b) Sesin kulağa ulaşması,
- (c) O sesin insan kulağının alım gücü içinde olması,
- (d) İşitme geçiş yolunu (dış, orta, iç kulak) aşması,
- (e) İşitme merkezine ulaşması ve algılanmasıdır.

Ses; katı, sıvı gaz türündeki cisimlerin titreşmesinden oluşan bir enerjidir. Titreşimden oluşan ses enerjisi uygun iletken ortamda hareket eden dalgalar halinde yayılır. Yayılma, sesin kaynağından itibaren her yöne doğru olur. Buna ses dalgalarının küresel özelliği denir.

Sesin belirli bazı özellikleri vardır.

Şiddet; cismi titreştiren güç, sesin bir özelliğini belirler ve etkiler. Bu özelliğe şiddet denilmektedir.

Perde; cisimlerin bir saniyede titreşim sayısı sesin perde özelliğini oluşturur.

Tını; Tınnat, ton, nitelik sözlerinin eş anlamlı olarak kullanıldığı bu özellik aynı perde ve aynı şiddette olan seslerin birbirinden ayırdilmesini sağlar.

Sesin kulağa ulaşması; ses esas kaynağından çıkınca iletken bir ortam gerekmektedir. Hava boşluğu olursa ses yayılmaz. Sesin kaynağı ile insan kulağı arasındaki uzaklık ses dalgasının gücü zayıflamadan ulaşabileceği kadar olmalıdır.

İnsan kulağı 16 daha az 20.000 den daha fazla titreşimle sesleri algılayamamaktadır.

Sesin İşitme Geçit Yolunu Aşması;

İnsanın işitmelik sınırları içinde olup kulağa gelen sesin dış kulak, orta kulak, iç kulak ve oradan işitme sinirleriyle beyindeki merkeze iletilmesi gerekir.

Dış Kulak; Kulak kepçesiyle kulak zarına kadar uzanan 25 mm. kadar uzunluktaki kulak yolu diye adlandırılan kısımlardan oluşur.

Orta Kulak; Kulak zarının gerisinde büyük bir oda olup üç zar, üç kemikcik ve bir açık kanalı vardır. Orta kulağın işitme olayındaki görevi dış kulak yoluyla gelen ses dalgalarını, kulak zarından alıp oval pencereye, iç kulağa iletmektir.

İç Kulak; İç kulak yarım daire kanalları ve salyangoz diye adlandırılan kısımlardan oluşan bir labirenttir. İç kulak iki pencere ile orta kulağa açılır. Bunlar oval ve yuvarlak penceredir.

İşitme Merkezi; Beynin iki yarı küresinde, şakak bölgesinin korteks tabakasında iki işitme merkezi vardır. Her iki kulaktan çıkan işitme sinirleri iki merkeze gider. Ses dalgaları beyne bir tür sinir atımı ya da sinir titreşimi olarak gelir. Bunlara anlam kazandırmak beynin görevidir. Beyin titreşimleri alır, sınıflar, yorumlar ve bir anlam verir. Beynin her iki ayrı küresindeki merkezde oluşan bir zedelenme işitmeyi etkiler. " (Özsoy, Yahya ve Özyürek, Mehmet ve Eripek Süleyaman, 1992)

3.1.2. İşitme Kaybı

"İşitme testi sonucunda belli bir bireyin aldığı sonuçlar, kabul edilen, normal işitme değerlerinden, belirli derecede farklı olduğunda, işitme kaybı ortaya çıkmaktadır." (Özsoy, Yahya ve Özyürek, Mehmet ve Eripek Süleyaman, 1992)

3.1.3. İşitme Özürü

"İşitme duyarlılığının kişinin gelişim, uyum-özellikle iletişimdeki görevleri yeterince yerine getiremeyişinden ortaya çıkan duruma işitme özürü denir.

İşitme özüründen dolayı özel eğitimi erektiren kişiler işitme özürlülerdir.

Bu tanımlarda geçen işitme duyarlılığıyla, gerekli düzeltmelerden sonra insan kulağının işitme sınırları içinde (16-20.000 Hz. ve 0.110 dB.) olan sesli uyarınları alıp ona tepkide bulunabilme kastedilmektedir. Yine tanımda geçen iletişim ile sözlü iletişim sembollerinin alınıp algılanması ve algılanan uyarana uygun tepkilerin sözlü iletişim sembolleriyle mesaj halinde cevap verebilmesi kastedilmektedir. Tanımdaki görevleri yeterince

yerine getirme ile, sesli uyarınları normal ortamda uygun etkide bulunabilme kastedilmektedir." (Özsoy, Yahya ve Özyürek, Mehmet ve Eripek Süleyaman, 1992)

3.1.4. İşitmenin Sınıflandırılması

13-15 Mayıs 1991'de Ankara'da yapılan I.Özel Eğitim Konseyi'nde, işitme engelli çocuklar ve eğitimleri komisyonu raporunda kabul edildiği gibi, işitme engelliler, işitme kaybı derecelerine göre şu şekilde sınıflandırılmıştır.

(1) İŞİTME KAYBI, 0,20 d.B. - NORMAL-

(2) İŞİTME KAYBI, 21-35 d.B. - HAFİF -

İşitme de zorluk, konuşma da bozukluklar,
Sınıfta terciqli oturma ve işitme cihazı.

(3) İŞİTME KAYBI, 36-55 dB. - ORTA -

karşılıklı konuşmayı anlamada güçlük, işitme cihazı, işitme eğitimi ve terciqli oturma.

(4) İŞİTME KAYBI, 56-70 d.B. - ORTA ŞİDDETLİ -

Cihazsız sınıfta konuşmaları takip de zorluk, yukarıdakilere ek olarak her gün özel eğitim.

(5) İŞİTME KAYBI, 71-90 d.B. - ŞİDDETLİ -

Yüksek sesleri 35 cm. uzaklıktan duyabilme, çevre görüntülerini ayırabilme, seslileri anlarken, sessizleri anlayamaması, konuşma ve özel eğitim.

(6) İŞİTME KAYBI, 90 dB. ve üstü - ÇOK ŞİDDETLİ-

Çok yüksek sesleri duyabilme, iletişimde işitmesini kullanamama, Özel Eğitim.

3.1.5. İşitme Özürünün Nedenleri

"İşitme özürü çok ve değişik nedenlerden ötürü oluşmaktadır.

Nedenler değişik sınıflamalarla açıklanabilmektedir.

(1) Doğum Öncesi Nedenler

Ana, baba ya da önceki kuşaklarda görülen işitme özürü kalıtsal olarak doğan bebekte de görülebilmektedir. Bu, genellikle duysal-sinirsel, merkezi tür işitme özürü olarak görülür.

Gebeliğin ilk aylarında annenin yakalandığı hastalıklar, kan uyuşmazlığı vb. gibi nedenler, doğum öncesi nedenler kümesini oluşturmaktadır.

(2) Doğum Anı Nedenler

Doğum anında birtakım etkenler o ana kadar normal gelişim gösteren bebeğin işitmesini özürlü hale getirebilir.

(3) Doğum Sonrası Nedenler

Doğumdan sonra bebeğin gelişimi geçirebileceği hastalıklar, uğrayacağı kazalar ve diğer bazı etkiler işitme özürü yaratabilirler." (Özsoy, Yahya ve Özyürek, Mehmet ve Eripek Süleyaman, 1992)

3.1.6. İşitme Özürünün Özellikleri

"İşitme özürü olan bireylerin bazı özellikleri vardır. Bu yetersizliğin etkisinden, bireyin diğer özelliklerinden, toplumun tutum ve olanaklarından kaynaklanır.

İşitme Özürünün Etkisi:

İşitme özürü önce, doğrudan özürlü olan bireyi etkiler. Tabii özürlünün bulunduğu aile bundan giderek etki toplumsal özelliğe bürünür.

Bireysel Etki:

İşitme özürü, özürünün derecesi, oluş biçimi, bireyin diğer özellikleri, yaşadığı çevrenin tutum ve olanaklarına bağlı olarak değişik derecelerde bireyi etkiler.

İşitme özürü, ilk bakışta bireyin dil ve konuşma gelişimini ve dolayısıyla onun iletişim yeteneğini sınırlar gibi görünmektedir. Oysa

işitmesi sürekli olarak özürlü olan çocuk, özürünün niteliği gereği tüm gelişim ve uyumunu aksatacak bir engelle karşı karşıyadır⁽¹⁾. Hiçbir yetersizlik çocuğun gelişimini erken yaşta ve ağır derecede meydana gelen bir işitme özürü kadar etkileyemez⁽¹⁾.

Çocuğun zihin ve iletişim gelişimi, okul başarısı, genel uyumu, bir iş edinmesi, hep özürden olumsuz yönde etkilenir. İletişim diye adlandırılan, anlama, konuşma, okuma, yazma gibi eğitimde ve günlük yaşamda çok önemli olan görevlerin hepsi işitme özüründen etkilenir.

Toplumsal Etki :

İşitme özürü oldukça yaygın görülen, her yaştaki kişinin başına gelebilir bir özür olduğundan toplum için bir sorun olmaktadır. Genel nüfus içinde işitme özürlülerin oranı % 0.6 dır. Bu oran kullanıldığından 7-18 yaş nüfus içinde 100.000 kadar işitme özürlü çocuk bulunabileceği ortaya çıkar. Bu çocukları yalnız olarak düşünmek yanlış olur. Aileleri ile birlikte düşünüldüğünde sorunun büyüklüğü daha iyi anlaşılır. Bu bireylerin, ailelerin psikolojik, sosyal ve ekonomik güçlükleri küçümsenemeyecek boyutlara ulaşmaktadır."(Özsoy, Yahya ve Özyürek, Mehmet ve Eripek Süleyman, 1992)

3.1.7. İşitme Özürlülerin Eğitimleri

"İşitme özürlülerin eğitimine ilişkin çalışmalar oldukça eskiye dayanmaktadır. Bu çalışmalar sonucu eğitim önlemlerinde, kurum yöntem ve araçlar yönünden değişme ve gelişmeler olmuştur.

Eskiden sağırlar hor görülürdü. Eğitim önceleri bireysel olarak yapılırdı. 1755 yılında ille sağırlar okulu açılmıştır.

Türkiye'de sağırlar eğitimi, İstanbul'da 1889 da Ticaret Mektebi içinde başlatılmıştır. 1912 de öğrencileri Darûlaceze'ye aktarılmış 1926 yılında bu öğrencilerde İzmir'e gönderilmiş ve okul böylece son bulmuştur. İkinci sağırlar okulu 1923 yılında İzmir'de açılmıştır. Bu okul 1924-1925 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlanmıştır. Üçüncü olarak

(1) Avery, C.B. "The education of Children with Impaired Hearing" in Cruicshank, W. M., Johnson. O.D. Education of Exceptional Children and Youth. Englewood cliffs prentice Hall, 1967,

1944 yılında İstanbul'da bir dernek tarafından açılan İstanbul Özel Sağır Dilsiz ve Körler Okulu görülmektedir.

İzmir'deki okul 1951, İstanbul'daki okul 1953 yılında Milli Eğitim Bakanlığınca devralınmıştır. Böylece 1951 yılından buyana işitme özürülülerin eğitimi Milli Eğitim Bakanlığınca sürdürülmektedir.

Bugün Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak 15 ŞUBAT 1993 yılı itibariyle; Aydın, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gümüşhane, Hatay, Sivas, İçel, Kastamonu, Kayseri, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Malatya, Rize, Samsun, Van'da 1, Afyon, Ankara, Antalya, İzmir, Niğde'de 2, İstanbul'da 3 olmak üzere 34 sağır okulu, Bursa'da 1, İstanbul'da 3 olmak üzere de 4 tane Ağır işitenler okulu bulunmaktadır. İşitme özürülülerin okul öncesi eğitimi pek yaygınlaşmamış görünmektedir. Anadolu Üniversitesi bünyesindeki işitme Engelli Çocuklar Eğitim Merkezi (İÇEM), E.Ü.T.F., İ.Ü.T.F., Cerrahpaşa Tıp ile Hacettepe Üniversitesi, A.Ü.E.B.F. okul öncesi düzeyde eğitim, çoğaltım çalışmaları yapmaktadırlar. Ankara'da Kemal Yurtbilir okulu, M.E.G. ve S.B.'liğine bağlı okul öncesi eğitim yapan tek okul olarak görülmektedir.

İşitme özürülüler için orta ve yükseköğretimde ayrı okul, ayrı program uygulaması bulunmamaktadır. Öğrenciler normal ortaöğretim ve yüksek öğretim kurumlarına devam etmektedirler. 1982 yılından bu yana değişik fakültelerde işitme özürülü öğrenciler eğitim görmektedirler.

Eğitim Kurum Ve Türleri :

Diğer ülkeler ve Türkiye'de sık görülen uygulamaları, yatılı okul ya da kurucu; gündüzlü okul; özel sınıf; yardımcı derslik; gezici öğretmenlik; özel işlik; rehabilitasyon merkezi; işitme ve konuşma merkezi olarak sıralayabiliriz ⁽¹⁾.

İşitme özürülülerin eğitimi, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.

Okul Öncesi Eğitim :

(1) Wooden, H.Z. "Deaf and Hard of Hearing children" in dunn (Ed) Exceptional Children in the schools. New York: Holt Rinehart and Winston, 1963.

Doğuştan ya da okul çağından önce işitme kaybına uğramış olan çocukların resmi okul kaydından önce tabi tutulacakları eğitim, okul öncesi eğitim olarak adlandırılır. 3 yaşına kadar olan özür durumunda aile ve gezici yada ziyaretçi öğretmenlik uygulamaları söz konusu olup, 4-6 yaş arasındaki işitme özürlü çocuk, okul öncesi eğitim kurumlarında eğitime tabi tutulmalıdır.

İlköğretim :

İlköğretim 4 yıllık ilkokulu kapsayan birinci kademeyle 3 yıllık ortaokulu kapsayan ikinci kademedен oluşmaktadır. İlköğretimin birinci kademesi genel amaçlarda değişikliği gerektirmez. Özel amaçlarda iletişime ağırlık verilmelidir. En büyük fark yöntem ve araçlarla olacaktır.

İlköğretimin ikinci kademesine yine ilköğretimin ikinci kademe programı esas alınmalı, ancak, lisan, konuşma ve işitme eğitimine ağırlık verilmelidir.

Orta Öğretim

Bu düzeyde eğitime devam edebilecek durumda olanlara uygun program seçiminde yardım edilmesi önemlidir. Lisan çalışmalarında dudaktan anlama, İşitme eğitimi ve göze hitap eden araçlar kullanılması gibi özelliklere yer verilmelidir.

Yüksek Öğretim:

Burada, özel eğitim hizmetleri teknik yardım denilen konularda olmaktadır. Konuşma, işitme eğitimi, işitme aracı sağlanması gibi.

Rehberlik çalışmaları bu kademedе boş zamanların değerlendirilmesi iş ve meslek seçimi, çocuk yetiştirme gibi konulara yönelik olmaktadır.

Okul Sonrası

Hayata atılmış işitme özürlü bireylerin hayatta eğitimlerine devam edilmesi gerekmektedir. Bu gruba girenlerin yaygın eğitime olan gereksinimleri normalden daha fazladır. Gece eğitimi yoluyla yetişkin sağırılar iş ve meslekleriyle ilgili olarak sürekli biçimde bilgi tazeleme etkinliklerine tabi tutulmalıdırlar. İş ve meslek değiştirme zorunda

kalanlar için hizmet içi eğitimle birlikte özel eğitim de gerekir.

Özel Eğitim Yöntemleri

İşitme özürlü çocukların, özürlerine bağlı olarak görülen ayrıcalıkları daha çok iletişim kolaylıklarındaki kayıplarıdır. Bu bakımdan işitme özürlülerin eğitimlerinde iletişim becerileri kazandırmak ön plana çıkmaktadır. Bunu sağlayabilmek için kullanılan yöntemler üç kümede görülmektedir.

Bunlar; sözlü (oral) yöntem, işaret (manuel) yöntem, tüm iletişim yöntemidir. Sözlü iletişim yöntemiyle tüm iletişim yönteminin birleştiği yanları çoktur. Okullarda sözlü iletişim yönteminin uygulanması yönetmelik ve program gereğidir. Bu bakımdan çocuğu çevresinde konuşulan dili daha iyi anlamasına, duygularının anlatımına yardımcı olmasına yönelik iletişim yöntemlerinin en önemli uygulamalarından biri de müzik eğitimi uygulamalarıdır. Sözlü iletişim yöntemleri içinde bulunan işitme eğitimi, dudaktan anlama, konuşma ve ses eğitimi uygulamalarının müzik eğitimi içinde yer alması, müzik eğitiminin işitme engelliler üzerindeki önem ve etkisini bir kere daha göstermektedir. " (Özsoy, Yahya ve Özyürek, Mehmet ve Eripek Süleyaman, 1992)

3.2 Müziğin Çocuk Yaşamındaki Yeri ve Önemi

"Çocuklar doğumlarından itibaren her türlü etkiye açıktır. Evdeki alışkanlıklar, aile bireyleri arasındaki fiziksel, sembolik ve sözel etkileşim, basit çocuk şarkıları, izledikleri televizyon programları çocuğun zihin ve duygusal gelişimini etkileyen etmenlerdir.

Küçük yaşlarda bütün çocuklar müziksel etkinlik deneyimleri geçiriler. Sallanırlar, ninni dinlerler, kaşıklarını masanın üstüne vururken ses ve ritm oluştururlar. Bu ilk yaşlarda kazanılan deneyimler daha ilerde bildiğimiz müziği üretme ve anlama yaşına gelindiğinde önem kazanır. Bir çocuğun ilk resimleri onun dokunma, duygusal ve görsel deneyimlerine dayanaktır; aynı zamanda nesne ve renklerle olan deneyimlerine de dayalıdır. Aynı şekilde müzik de ses ve ritmden aldığı ilk zevkin zenginliğine bağlıdır.

Müzik eğitimi, kişiye müziğin disiplini öğretmektedir ve kişiye yapabileceğinin en iyisini yapmaya yöneltmektedir. Çocukta sorumluluk bilincinin gelişmesi en doğal ve kolay yoldan müzikle verilebilir. Çünkü disiplinin kendisi müziğin içindedir. Müzik sevgisini kazanan çocuk kendiliğinden kurallara uyarak müzik sevgisiyle birlikte disiplinini benimseser.

Müzik çalışmaları çocuğun gücünü geliştirir. Ancak sistematik bir müzik eğitimi, çocuk büyüdükçe ortaya çıkan engellerin duygusal etkilerini hafifletebilir. Günlük melodik ve ritmik alıştırmalar, özellikle karteksteki sinir merkezlerini ve merkezi sinir sistemini etkilemektedir. Çocuktaki tepkilerin olumluluğu, günlük etkinliklerin koordineliği bu etkiye bağlanmaktadır. " (Baysal, Nilgün 1983)

"Eğlenceli bir etkinlik olmasının yanısıra müzikal etkinlik çocuğun gelişimini birçok yönlerde etkileyebilir:

- 1- İletişimi teşvik eder, sağlar.
- 2- Duyguları ifade eder.
- 3- En ciddi ve çok özürlü çocuklar için bile "başarı" getiren etkinlik olabilir.
- 4- Dili öğrenme ve geliştirmede yardımcı olur.
- 5- Eğlenceli ve zevkli grup çalışmaları sunar, birlikte çalışmayı teşvik eder.
- 6- Çocukların anlayacağı estetik mirasın bir parçasıdır.
- 7- Ritm ve ses yoluyla rahatlama sağlar.
- 8- Sese karşı ilgiyi geliştirir.
- 9- Diğer gelişim alanları ile bağdaştırılarak eğitim verme olanağı sağlar.
- 10- Ses ve ritm aracılığı ile kavramların daha hızlı kavranılmasını sağlar.

Çocukların söyledikleri şarkılar üzerinde yapılan analizler sonucunda dili kazanma aşaması içinde olan çocukların, şarkıda ritm ve ses tonundan çok, sözcük öğrenmekte başarılı oldukları görülmüştür. Bu kolay öğrenim, sözcüklerin taşıdıkları anlamdan çok, sözcüklerin izlenimlerinin ve şarkı içindeki vurgulamalarından dolayıdır.

Araştırma sonuçları, sözlü müzik, şiir ve kafiyeleri, tekerlemeler sözsüz müziklerden daha çok dikkatle dinlediklerini göstermektedir.

Bir araştırmada da çocuklara sözsüz ritmleri içeren bir müzik dinletilmiş ve çocukların yüzde 24'ünün huzursuz olduğunu gösteren davranışlarda buldukları gözlenmiştir.

Bazı ritm çeşitleri çocukların özellikle dikkatini çekebilir. Ancak ritm çeşitleri ses ve sözcük birleşimi içinde verilirse dili kazanma aşamasındaki çocuğun dikkatini çekmek mümkündür. Ses zayıfsa çocuk çalınan ritme karşı ilgil duymayabilir. Böylece sözcük, çocuğun müzik deneyiminde önemli bir faktördür.

Az önce maddeler halinde belirtilen müziğin çocuğun gelişimine etkileri, başlıca dört açıdan incelenebilir;

- 1) Zihinsel gelişim,
- 2) Dil gelişimi ve müzik,
- 3) Duygusal ve sosyal gelişim,
- 4) Bedesel ve psiko-motor gelişim.

Zihinsel Gelişim ve Müzik

İşitme özürlü çocukların, normal çocuklardan pek fazla farklı olmayan zihinsel gelişimleri ile müzik arasında önemli bağlar bulunmaktadır." (Baysal, Nilgün 1983)

"Çocuğun doğuştan yetişkinlik devresine kadar kazandığı zihin gelişimi aynı fiziki büyüme doğrultusunda bir yükseliş kaydeder. Başlangıçta süratlidir, buluş çağından sonra yavaşlar. Çok zeki ve parlak çocuklarda vasat olanlara göre bu duraklama ve yavaşlama daha

belirgindir. Altı-yedi yaşlarda elde edilen zekâ bölümü değerlendirmeleri öğrencinin ileri sınıflardaki durumunu belirler, fakat blüğdan sonra yavaşlama olağandır.

Müzik eğitimi programlarında matematik, bilim programları gibi analiz, tanım ve kavram gelişimine dayanmaktadır. Yalnız burada estetik gelişimi de ortaya çıkmaktadır. Çocuklar ellerine ritm aleti verildiğinde değişik sesler söylemeyi şarkı söyleyeek, hareket yapmayı hareket yaparak, alet çalmayı kendine bir alet sağlanırsa öğrenir ve içindeki müzik yeteneğini kullanmak olanağına sahip oldukça, müzik alanında düşünme basamaklarına ulaşır.

Dil Gelişimi ve Müzik

Sözel yetenek ile başka yetenekler arasında yüksek derecede korelasyon olduğu bilinmektedir. Müzik eğitimi yoluyla dil gelişimine büyük katkı sağlanabilir. Konuşmayı öğrenme, bir alışkanlık kazanma ve bu alışkanlığı kullanma istemine bağlıdır. Başlangıç devrelerinde dil gelişimi aynen bir müzik aletini çalmayı öğrenmeye, bir daktilo makinası ile yazı yazmayı öğrenmeye benzer. Yani herşey hazır, onları kullanmayı öğrenmek gerekmektedir. Müzik eğitiminde zihin, kulak ve dil beraber çalışır.

Şarkı söyleme hatta sözsüz olan müziklere çok basit düzeyde sözler bulabilme çeşitli nesne ve isimlerle ritm tutma denemeleri çocukta gelişim yönünden çok ileri aşamalar kaydeder, konuşma becerisi yani sözcükleri söyleyebilme yeteneği gelişir. Ayrıca müziğin tekrar imkan vermesi sözcüğün öğrenilmesinde önem taşımaktadır. Yapılan bir araştırmada, Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümüne bağlı Uygulama Ana okulunda; çocuklardan birisi çiçeğe konan arıyı görünce "arı bal yapacak" ifadesini müzikal olarak söylemiş ve defalarca tekrar etmiştir. Başka bir gözlemde de anaokulu servis otobüsü Hacettepe Kampusüne geldiğinde bütün çocuklar "Hacettepe'ye geldik" ifadeseni kendi geliştirdikleri ritme uygun olarak söyledikleri gözlenmiştir." (Baysal, Nilgün 1983)

"İşitme Özürlü Çocukların Dil Eğitimlerinde Müziğin Yeri

Dil gelişimi alanında eğitim çalışmaları, müzikteki öğelerin (ritm, ses düzeni v.d.) konuşma dilini öğrenmeye yardımcı olduğunu ortaya koymuştur. Zihinsel olarak normal olan çocuklara uygulanan eğitimde olduğu gibi işitme özürlü çocuklara da müzikle bağdaştırılan dil eğitimi çalışmaları uygulanabilmektedir. Çünkü genel gelişim grafiğinde ses iniş çıkışları öncelikle kullanılmaktadır ve çocuklar ses iniş çıkışlarını sözcüklerde daha önce öğrenmektedirler.

Konuşmaya başlamadan önceki anlamsız sesler çıkarma düzeyi uzasa bile ebeveynler ve öğretmenler çocuğu destekleyebilirler. Anaokulu ritmleri, tempolu sesler, mırıldanarak şarkı söylemek çocuğun müzik programının bir kısmı olabilir ve çocuğun dil gelişimine katkıda bulunabilir.

Dil gelişimini hızlandırmanın bir yolu da çocuğun dinlemesine yardımcı olmaktır. Öğretmen çocuğa ses açısından zengin durumların yanısıra basit, kolayca anlaşılır sesler dinlemesini de sağlayabilir. Daha sonra fon sesleri açısından belirli bir sesi çıkarıp bulması istenebilir. Konuşmayan, işitme özürü olan bir çocuk müziğe katılım sağlanarak, sesler çıkarmaya teşvik edilebilir. Çocuğun konuşma öncesi devresi ne kadar uzarsa uzasin gereksinimlerin müzik çalışmaları çerçevesinde karşılanması çok önemlidir.

Sözcüklerin Müziğe Yerleştirilmesi

Şarkı ve konuşma birbiriyle çok yakından ilgilidir. İşitme özürlülerle birlikte pekçok üzürlü çocuğun aynı zamanda konuşma problemi vardır. Şarkı söylemek bu çocukların konuşmalarını başlatabilir. Çünkü bu çocuklar konuşmadıkları pekçok sözcüğü mırıldanmaya hazırdır." (Baysal, Nilgün 1983)

"Amerika'da konuşma terapistleri eğitimde, sözcükleri müziğe yerleştirerek "müzikal ifade"yi kullanmaktadırlar. Konuşma sözcükleri ile müzikal ifadedeki sözcükler arasında ilişki vardır. Bu ilişki, cümlecikteki belirli sözcüklerde ve sözcüklerin belirli hecelerindeki vurgu ve ses iniş çıkışlarıdır. Konuşmada bunlar dilin kullanımı sırasında kendiliğinden olur. Müzikal konuşmada ise, ses perdesine ait iniş ve çıkışlar sözcüklere

melodi yolu ile, vurgulama ise ritmik aksanla verilmektedir.

Pekçok çocuk şarkısında, doğal ses iniş-çıkışı ve konuşma aksanı bozuktur, bu şarkılar çocuklara etkili bir fayda sağlayamaz. Şarkı söyleme deneyimleri, sözcük düzenleme çabaları zihne sadece karışıklık getirir. Buna karşın bir sözcüğün müzikal olarak söylenmesi onlar için bu değerlerin daha net ve belirgin olmasını sağlamaktadır.

Vurgu: Bir konuşma cümlecığı ya da bir şiirin bir satırı müziğe uyarlandığında çocuk için anlamlı olan, verilmek istenen sözcükler vurgulanmalıdır. İkinci derecede önemli olan sözcüklere ya da aksanı olmayan sözcüklere daha az vurgu vermek gerekmektedir.

Konuşmada sözcüğün, anlamına göre ses tonu alçaltılıp yükseltilebilir. Müzikal ifade de ise anlamlı hece ya da sözcükler daha yüksek bir tonda söylenmelidir.

Konuşmanın içeriği, genellikle sözcüklerin ve cümleciklerin ses iniş-çıkışlarını değiştirir. Örneğin, bir soru sorulduğunda ses tonu belli yerlerde yükselir, bu müziğe uyarlandığında da gerekli yerlerde ses perdesi yükseltilmelidir.

Ritm: Okul öncesi çağı çocuklarına en uygun ritm ölçüsü dörtlük ve sekizliktir. Çocuklar bu ritimleri öğrendikten sonra hiç uyarı olmadan, bunu hareketler ve çeşitli yollarla uygulayabilirler." (Baysal, Nilgün 1983)

"Dörtlük ve sekizlik ritm kalıpları çocuğa iki yöntemle öğretilmektedir. Birinci yöntem motor yaklaşım yolu ile uygulanabilir: yürüyüş ile, koşma ile, bu şekillere isim verilir, notaların ses karşılığı tanıtılır, yürü, koş gibi sözel yönergeler verilir ve böylece dörtlük, sekizlik notalar motor etkinlikler ile simgelenmiş olur. İkinci yöntem ünlü müzik kompozitörü Kodaly'nin uyguladığı ritmik yöntemdir. Burada dörtlük ve sekizlik notaların anlam taşımayan sözel karşılıkları vardır: Ta, ti-ti gibi. Görülüyorki dörtlük notaya uygun olan sözcük tek heceli bir sözcükten, sekizlik notaya uygun olan sözcük ise çift heceli sözcükten meydana gelmektedir. Bu ses sembollerinin temeli çocuk belleğine yerleştirildikten sonra, çocuklar müzik ve sembollerle ritmi uygulayabilirler.

Ritm eğitiminde öğretmen eğitim süresinde el çırpma, vurma gibi hareketlerle çocuğa model olur. Görerek, işiterek, sembollerle (kavram formasyonu tanımlayarak) ve motor etkinliklerle ifade ederek dörtlük ve sekizlik ritm örüntüleri öğrenilir.

Ses: Okul öncesi çağıdaki çocuklar oyunlarında kendi yapıtları olan birtakım müzikleri kullanırlar. Bunlar ülkemizde tekerleme, saymaca ve ninni olarak adlandırılmaktadır. Toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarındaki gelişim ve değişimlerine göre değişip gelişirler. Çocukların kullandıkları bu müzikler incelendiği zaman iki önemli nokta göze çarpmaktadır: birincisi bu yapıtların dört-beş ses içinde döndüğü, ikincisi de yakın aralıklardan oluşturulmuş olduğudur. Buna göre çocukların kendi yapıtları olan müzikler ele alınmalıdır. Çocukların kendi yaratıları olan tekerleme ve saymacalar incelendiğinde, bu ezgilerin sol ve etrafındaki seslerden oluştuğu görülür. Bu ezgiler (re₁, mi₁, fa₁, sol₁ ve la₁) seslerini içermektedir. Okul öncesi çağı çocuklarının müzik eğitiminde de bu sesler kullanılmalıdır." (Baysal, Nilgün 1983)

"Müziğin, Çocuğun Duygusal ve Sosyal Gelişimine Etkisi

Bu etkilemenin olumlu olabilmesi için, bütün çocukların aynı tür müzik etkinliğinde bulunması istenmemelidir. Bu bakımdan çocukların ilgi düzeylerine uygun müzik türleri belirlenmeli çocuğun, en çok ilgi duyduğu alanla daha çok uğraşmasına olanak sağlanmalıdır.

Ancak bu yapıldığı ölçüde müziğin çocuğun duygusal ve sosyal gelişimine olumlu etkisi sağlanabilir. Bu etkiler şöylece sıralanabilir:

(a) Toplu Şarkı Söylemenin Etkileri

Çocuk, küme içinde şarkı söylerken sesini kullanmayı, denetlemeyi kavrar. Sesinin, arkadaşlarından çok yada az çıkmamasına özen gösterir. Tartımsal açıdan çabuk ya da ağır söylemeyi, arkadaşlarıyla uyum içinde olmayı benimser. Böylece, birlikte iş yapmanın, toplumla uyum içinde olmayı gerekliliğini kavrar. Birlikte iş yapmanın gerektirdiği disiplin alışkanlığını kazanır.

(b) Çalgı Çalmanın Etkileri

Çocuk kendi başına bir çalgı çalarken (yada ses veren araçlardan ses çıkarırken) fazla enerjisini olumlu yönde harcar; sesleri ve tartımları kendi uygulamasıyla daha yakından tanır; birbirinden ayırmayı öğrenir; bunlar arasındaki farkları kavrar; tartım duygusu ve sesleri tanıma yeteneği gelişir; çalgı çalma becerisi kazanır ve yeteneği oranında bu becerisini geliştirir; kendi başına iş yapmanın tadına varır. Bu yolla kişisel doyum sağlar, duygusal yönden gelişir.

Çalgı çalma eylemi, toplu çalışma biçiminde olursa toplu şarkı söylemede olduğu gibi, başka yararları yanında çocuğun sosyal gelişimini olumlu yönde etkileyen yararlar da sağlar.

(c) Müzik Dinlemenin Etkileri

Çocuk, müzik dinlerken, susmayı, dikkatini müzik dinlemede yoğunlaştırmayı, arkadaşlarının sesizce müzik dinlemesine saygı göstermeyi öğrenir. Kulağı, doğru ve güzel seslere alışır, tartım duygusu gelişir, estetik yönden eğitilir, müzik dinleme alışkanlığı kazanır.

Dinletilen müzik, belirli bir öykü, olayı ya da duyguyu anlatan konulu bir müzikse, çocuğa bunun anlatılması yerinde olur. Çocuk, konsu anlatılan müziği dinlerken, konu ile müzik arasında ilişki kurmağa çalışır, müziği daha dikkatle dinler; dinlemekte olduğu müzik, konunun hangi parçasını anlatmaktadır, bunu bulmağa çalışır; bu yolla düşgücü, zekası ve belleği gelişir; beğeni düzeyi yükselir, bunlarla birlikte rahsul yönden de gelişim sağlamış, zenginleşmiş olur.

Müziğin, Çocuğun Bedensel ve Psiko-Motor Gelişimine Etkisi

Çocuk, şarkı söylerken, her zamankinden değişik biçimde soluk alır. Bu soluk alıp vermeler, şarkının cümlelerine göre düzenli biçimde olur. Böylece çocuğun akciğerleri gelişir ve çocuk soluk alıp vermeyi denetleme becerisi kazanır.

Bir çalgı çalmak, çalgı yada aracın özelliklerine göre çocukta büyük ve küçük kasların gelişimine yardımcı olur.

Gerek çalgı çalmaya çalışması ve gerekse çeşitli devinimler yapması, dans etmeye özenmesi; çocuğun bedensel ve psiko-motor gelişimine

yardımcı olur.

Müzik çalışmalarıyla sağlanan ortamda çocuğun kendine güveni artar. Şarkı söyleme, çalgı çalma, müzikli bir oyun oynama yollarıyla çocuk, başka çocuklarla birlikte olur, ilişki kurar, iletişim sağlar. Bütün bu tür etkinlikler, çocuğun bedensel gelişiminin yanısıra, psiko-motor gelişimine de büyük ölçüde yardımcı olur." (Baysal, Nilgün 1983)

3.3. İşitme Engelli Çocuklarla Yapılan Müzik Eğitim Uygulamaları

İşitme Engelli Çocuklar'ın işitme kaybı dereceleri ve özellikleri dikkate alınarak yapılan incelemede; 35-70 dB. işitme kaybına sahip çocuklar ve 70 dB. üstü işitme kaybına sahip çocuklar olmak üzere iki küme ortaya çıkarılmıştır. Çalışmalar İstanbul'da seçilen iki okulda yapılmıştır.

Her iki okulda da öğrencilerin, farklı işitme kayıplarına rağmen aynı sınıflarda öğrenim gördükleri, işitme kaybı aynı olan öğrencilerin ayrı bir sınıf oluşturmadıkları, cinsiyetlerine görede bir ayırımın söz konusu olmadığı gözlenmiştir. Buna göre bu iki okuldan;

(1) 70 dB. ve üstünde işitme kaybına, öğrenci sayısı olarak daha fazla sahip olan, GÖZTEPE İŞİTME ENGELLİLER okulu 1. grup olarak seçilmiştir.

(2) 35-70 dB. işitme kaybına, öğrenci sayısı olarak daha fazla sahip olan, HALICIOĞLU, AĞIR İŞİTENLER OKULU 2. grup olarak seçilmiştir.

Bu seçim doğrultusunda, 1. grup okulda 70 dB. ve üstü çocuklarla, 2. grup okulda da 35-70 dB. işitme kaybına sahip çocuklarla, müzik eğitim çalışmaları yapılmıştır.

Müzik Eğitim çalışmaları, her iki okulun öğretim dereceleri olan, ilköğretim programına göre, uygun bir şekilde, 1-5. sınıf öğrencileriyle, 6.7.8. yani Ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir.

Her iki grup ve okulda yapılan uygulamalarda aşağıdaki üç ana konu üzerinde çalışmalar yapılmıştır.

(1) ŞARKI EĞİTİMİ

(2) ÇALGI EĞİTİMİ

(3) MÜZİK DİNLEME EĞİTİMİ

(1) ŞARKI EĞİTİMİ

(A) Ortak Ses Alanı Saptamak

(B) Şarkı Seçimi

(C) Çocukların Hazırlanması

(D) Şarkının Öğretimi.

(2) ÇALGI EĞİTİMİ

İşitme Engelli çocukların müzik eğitimlerinde faydalanabilecek şekilde:

(A) Vurmalı çalgılar

(B) Üflemeli çalgılar

(C) Telli çalgılar

(D) Elektronik çalgılar

(E) Tartım Çalgıları

(3) MÜZİK DİNLEME EĞİTİMİ

(A) Farkında Olmadan Müzik Dinleme

(B) Devinirken Müzik Dinleme

(C) Salt Müzik Dinleme

(1) ŞARKI EĞİTİMİ

70 dB. ve YUKARISI İŞİTME KAYBINDAKİ ÇOCUKLAR İÇİN

1. GRUP ÇALIŞMALARI

Bu çocukların genel özelliklerine bakıldığında; bazı yüksek sesleri

işitebilen, ton-tını-dan daha çok titreşimlerin farkında olan çocukların, işitmeyi, iletişim ana kanalı olarak değil de, görme kanalı olarak kullanıldığı, konuşma ve dil özürü görüldüğü, bunların giderek ağırlaşma gösterdiği ve Özel eğitim görmeleri gereği ortaya çıkmaktadır. Özel eğitimde ağırlık tam dil becerleri, kavram geliştirme, dudaktan anlama ve konuşma eğitimine verilen tüm günlük programlarda olmalı. Programlar uzmanlaşmış denetim ve kapsamlı destek hizmetini gerektirmektedir. Bireysel ve küme işitme araçlarıyla işitme eğilimi verilebilecek bu çocukların, özenle seçilmiş araç ve gerçelerle yarım gün sınıf etkinliklerine katılması da düşünülmüştür.

Bu özellikteki çocukların yoğunlukta bulunduğu Göztepe İ.E. okulunda, sınıflarda çocukların karışık durumda, diğer aşağı desibel duyma kaybında bulunan çocuklarda aynı ortamda öğrenim görmekte olduğu gözlenmiştir. Tamamı ile 70 dB. ve yukarısında işitme kaybına sahip çocuklardan oluşan sınıfa rastlanılmamıştır.

70 dB. ve üstünde işitme kaybı bulunan çocukların az önce bahsedildiği özelliklerinden dolayı, çalgı eğitimi ve müzik eğitiminde olduğu gibi şarkı eğitiminde de 2.gruptaki çocuklara uygulanan müzik eğitiminden farklı bir uygulama yapılmıştır.

(A) Ortak Ses Alanı Saptamak :

Çocukların çıkardığı sesler, onları sıkmadan, bildikleri bir ezgiyi söylemeye çalışmalarını sırasında, aralarında gezinerek ve ayrı ayrı her çocuk için not alarak, ince ve kalın sesler tespit edilmiş ve çocukların ortak olarak kullanacakları ses alanı saptanmıştır.

(B) Şarkı Seçimi :

İşitme Engelli Çocuklar için yazılmış, onların eğitimlerinde kullanılacak en ufak bir ezgi bile bulunmadığından onların özelliklerine uygun olarak şarkılar araştırmacı tarafından yazılmıştır.

Bu, 1. grup çocukların en belirgin özellikleri arasında konuşma ve dil özürünün yüksek olması ile kavrama yeteneklerinin gelişmemiş olmasından dolayı, zor anlayabilmeleri gelmektedir. Bu yüzden bu çocuklara normalden

çok daha farklı olarak vokal kullanım yolu ile çok basit aralık ve tartımlardan oluşan, a-o-e-ö gibi yuvarlak vokallerden oluşan ufak ezgiler ile şarkı eğitimi yaptırılmıştır. (EK I) Ayrıca şarkıların konuları, okulların diğer derslerde uyguladıkları konularla aynı tutulmuştur. (EK III)

(C) Çocukların Hazırlanması :

Öğretilecek şarkının ezgisi, ders öncesi çocuklar da kulak dolgunluğu yaratmak amacıyla birkaç defa mırıldanma ve söyleme yoluyla tanıtılmıştır.

Ayrıca çocuklara yeni bir şarkı-ezgi öğrenmeleri için gerekli heyecan durumu yaratılmıştır. Bu durumda çocuklara "Şarkı öğrenmek ister misiniz? birlikte şarkı söyleyelim mi? bu şarkıyı daha önce duydunuz mu? vb. gibi "sorular sorulmuş ve çocukların öğretilecek şarkıya karşı ilgili, istekli ve heyecanlı olmaları sağlanmıştır.

(D) Şarkının Öğretimi :

Burada, bütün-parça-bütün yönetimi ile, şarkı öğretimi yapılmıştır.

Öğretilecek şarkının tamamı söylenmiş, sonra bölüm bölüm, kulaktan şarkı öğretimi yolu ile şarkının konusu anlatılmış, sözleri yazılı şarkının, her kelimesine ait hecesine, seçilen a-o-e-u vb. gibi ünlülerden oluşan vokaller getirilmiş, vokal kullanımlarla, parmak ve göz takibiyle heceler, seçilen ünlülerin ezgisel söylenişleriyle, şarkının öğretimi gerçekleştirilmiştir. Bu işlemden önce, kelimelerin hece vurgusu, prozodisi ve tartım özellikleri dikkate alınarak, tartım ve ritm çalışmaları; elleri, bir birine, masaya vurarak, vücudu, boyun ve baş kısımlarını sallayarak, ayakların ucuyla tempo tutarak vb. gibi hareketlerle gerçekleştirilmiştir. Sonra şarkının çalışılan bu bölümleri bir araya getirilmiş ve şarkının bölümü tekrar edilmiştir.

Bu çalışmanın hemen ardından bireysel olarak çocuklarran şarkının okunması istenmiş, birli-ikili-üçlü gruplar halinde, dramatizasyon ve oyun içinde şarkı, çocukların daha da çok sevip, söylecekleri duruma getirilmiştir.

35-70 dB. Arası İşitme Kaybındaki Çocuklar İçin

2. Grup Çalışmaları :

Bu çocukların genel özelliklerine bakıldığında; 26-40 dB. işitme kaybında olan çocuklar ancak uzaktan yapılan ve hafif olan konuşmaları güç anlayabilir. Bu çocukların sözcük dağarcığının geliştirilmesine dikkat edilmelidir.

41-55 dB. işitme kaybında olan çocuklar 1-1,5 m. uzaklıktan yapılan konuşmaları anlayabilir. Ses hafif olur yada görüş alanı içinde olmazsa sınıftaki konuşmaları, tartışmaları izlemekte güçlük çekerler.

56-70 dB. işitme kaybındaki çocuklar gürültülü sesleri duyabilirler ve konuşurken bağırma durumunda duyabilirler. Sözcük dağarcıklarında sınırlılık vardır. Büyük olasılıkla konuşma özürü görülür. Dudaktan anlama eğitimi yapılmalıdır.

Yukarıda da görüldüğü gibi 35-70 dB. işitme kaybında bulunan çocukların hemen hepsinde anlama ve kavrama durumları olumlu yöndedir.

35-70 dB. işitme kaybında bulunan bu çocuklar, özenle yazılmış, az sayıda ünsüz ve eklemelerin bulunduğu, basit heceli kelimelerden oluşan şarkıları söylebilmişlerdir.

(a) Ortak Ses Alanı Saptamak :

Bu gruptaki çocuklarla ortak ses alanını saptamak, çocukların anlam, kavram yetenekleri ve konuşma durumları daha iyi olduğu için çok daha rahat yapılmıştır. İnce ve kalın seslerin tespiti, karşılıklı melodi tekrarıyla yakından, aralarında dolaşarak ve tek tek inceleyerek ve not alarak belirlenmiştir.

(B) Şarkı Seçimi :

Tıpkı I.gruptaki çocuklarda olduğu gibi, bu gruptaki çocuklar içinde özenle yazılmış şarkılar bulunmadığından, I. gruptaki çocuklar için yazılan şarkılardan daha farklı bir biçimde şarkıların yazımı, araştırmacının kendisi tarafından yapılmıştır.

Daha öncede belirtildiği gibi 71 dB.-90dB. arasında işitme kaybına sahip çocukların ünsüzlerin tamamını kullanamamaları göz önünde bulundurularak, az eklemler ve ünsüzlerden oluşan, basit, ünlülerin açık bir şekilde kolay olarak kullanıldığı şarkılar yazılmıştır. (EK II).

(C) Çocukların Hazırlanması :

2. gruptaki çocukların öğretilecek şarkıya karşı hazırlanışları, diğer çalışmalarda olduğu gibi yine daha kolay olmuştur. Tıpkı 1. grup çocuklar için yapılan hazırlık çalışmaları, çocuklarda kulak dolgunluğu yaratmak, öğretilecek şarkının ezgisel tekralama ve mırıldanmaları, çocukların ilgisini uyandıracak ve onları heyecandıracak sorular uygulanmıştır.

Özellikle bu gruptaki çocuklarla yapılan ikili, üçlü, dörtlü ve daha kalabalık bir şekilde, ders öncesi yapılan hazırlık çalışmaları, çocuklara çok değişik, ilginç ve neşeli gelmiştir.

(D) Şarkının Öğretimi :

Yine 1.gup çalışmasında olduğu gibi bütün parça-bütün yöntemi kullanılmıştır.

Önce parçanın konusu, oyunlaştırılmış bir biçimde anlatılmış, soru-cevap yolu ile, ezgide geçen öğeler çocuklara tanıtılıp, benimsetilmiştir. Sonra şarkının ezgisel tartımı, hece vurguları ağır ve dikkatli olarak karşılıklı tekrarlarla gerçekleştirilmiştir. Şarkı en başta çocuklara, baştan sona okunduğunda, ders öncesi şarkıyı hatırlayan öğrenciler tarafından sevinç ve coşku ifadeleri gözlenmiştir. Şarkı bölüm bölüm ele alınmış, kulaktan karşılıklı olarak bölümler öğrenildikten sonra birleştirilmiş ve şarkı önce hepbirlikte sonra bireysel, ikili, üçlü biçimlerde bütün ile söylenmiştir.

Çocuklarla yapılan şarkının, ezgi ve tartım çalışmalarında, gerek vücudun sallanması, başın ve boynun sağa sola hareketi ve gerekse ellerin ve kolların kullanımında birliktelik ve aynı anda yapma diğer 1. grup çocuklara göre daha farklı olmuştur.

(2) Çalgı Eğitimi :

Genel Özellikleri

Çalgı eğitiminde kullanılacak aletlerin temini istenilen şekilde olmadığından, bu çalışma dar kalıplar içinde ve basit bir şekilde gerçekleştirebilmiş ve ancak vurmali çalgıların bir kaçında tartım çalışmaları yapılabilmüş, diğer çalgı türlerinin uygulanabilmesi için gerekli aletler ve yeterli süre sağlanamamıştır.

Her iki grup içinde uygulanan çalgı eğitimi için şu sınıflandırma yapılmıştır.

(A) Vurmali Çalgılar :

(1) Türk Müziği Çalgıları Davul, Def, Darbuka, Zil, Kaşık.

(2) Batı Müziği Çalgıları: Timpani, ksilafon-Def-Trampet-çelik üçgen.

(B) Üflemeli Çalgılar

(1) T.M.Ç.: -

(2) B.M.Ç.: Flüt, Melodika.

(C) Telli Çalgılar :

(1) T.M.Ç.: -

(2) B.M.Ç.: Mandalin

(D) Elektronik Çalgılar

(1) T.M.Ç.: -

(2) B.M.Ç.: Org.

(E) Tartım Çalgıları

(1) Tencere kapakları, gazoz kapakları, ceviz kabukları, konserve kutuları, yoğurt kapları, tahta çubuklar, boyalı su bardakları vd. gibi.

1. Grup Çalışmaları :

Bu gruptaki çocuklarla, öncede belirtildiği gibi yeterli alet ve sürenin olmayışından dolayı ancak tartım aletlerinden yararlanılabilmıştır.

Bu çocuklarla şarkı öğretimi sırasında zilli def, zil ve trampet uygulamaları yapılmış, basit ölçülerden (2,3,4 zamanlı) oluşan tartım çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Bu gruptaki çocuklarla ayrıca müzik dışı ses veren tartım çalgıları ile de çalgı eğitimi gerçekleştirilmiş, konserve kutularından oluşturulan trampetlerle, çubuklar yardımı ile birliktelik sağlanmıştır. Tüm çocuklara araç dağıtılamamış ve ikili çalışmalarda başarı elde edilmiştir.

Bu çocuklarla diğer çalgı türlerinin eğitimi uygulaması, zaman ve araç yetersizliğinden yapılamamıştır.

2. Grup Çalışmaları :

Bu gruptaki çocuklarla, vurmali çalgılar içinde Def, trampet, zil gibi aletlerin çalınması çalışmaları yapılmıştır. Yine, müzik dışı ses veren tartım çalgıları ile tıpkı 1.grutaki çocuklarda olduğu gibi basit ölçüler ve zamanlardan oluşan tartım çalışmaları ile, öğrenilen şarkıların ritimleri çalınabilmıştır. (EK II)

Bu çalışmalar esnasında melodika çalan bir öğrenciyle karşılaşmış ve kulaktan şarkı öğretiminde olduğu gibi, tekrar yolu ile kulak dolgunluğu yaratan şarkıların çalınabildiği gözlenmiştir.

Bu gruptaki çocuklarla, diğer çalgı eğitimleri gerçekleştirilememiştir.

(3) Müzik Dinleme Eğitimi

(A) Farkında Olmadan Müzik Dinleme

Çocuklara derslerin dışında, tenefüslerde okulda kurulacak müzik yayını tesisatı ile onların ilgilerini çekecek nitelikli, zevkli şarkılar ve ezgilerin dinletilmesi hedeflenen amaçtır. Bu uygulama her iki okulda da yapılamamış ve etkisi, uygulamanın sonucu alınamamıştır.

(B) Devinirken Müzik Dinleme :

Bu çalışmada istenilen uygun ortam sağlanamamıştır. Her iki okulda da sınıflar ufak, normal eğitimde olduğu gibi normal sıra ve masalar bulunduğu, aydınlık, geniş ferah bir sınıf ortamı olmadığından çocukların yapması hedeflenen devinimler (dans etmek, oyunlar oynamak vs. gibi) gerçekleştirilememiştir. Ancak onların özgürce birbirleriyle şakalaşmaları, sohbet etmeleri, rahatça sınıf içinde dolaşmaları sağlanırken, sınıf içinde bulunan bir kaset çalardan çeşitli çocuk şarkıları ile akılda kalıcı ve çocuklarında bildiği popüler hafif müzikler dinletilmiş ve bu esnada çocukların farkında olmadan, devinimleri sırasında şarkıya hem ezgisel hemde tartımsal olarak eşlik ettikleri görülmüş ve bu şekilde devinimleri sırasında istenilen müzik dinleme eğilimi sağlanmıştır.

(C) Salt Müzik Dinleme

Bu çalışmada her iki grubada aynı uygulama yapılmıştır.

Burada dikkat edilen en önemli husus, çocukların ilgisin çekebilecek, onları sıkımayacak, neşeli ve zevkli eserler seçilmiştir. Çocuklardan, hiçbir devinimde bulunmadan, dikkatlerini sadece eser üzerinde yoğunlaştırmaları istenilmiştir.

Çocuklara sanatsal niteliği olan Türkçe sözlü şarkılar ile birkaç klasik, orkestra müziği ilginç gelmiş ve çocuklar dikkatlerini, eserleri dinleme üzerinde yoğunlaştırabilmişlerdir.

Bu arada 1. grup çocukların anlama ve kavrama durumlarından dolayı çabuk sıkıldıkları gözlenmiştir.

Hem 1. hem de 2. gruptaki çocuklara anlatımı olan, öykülü şarkılar söylendiğinde, dikkatlerinin dahada ilgili olduğu görülmüştür. Burada "Mini-mini bir kuş donmuştu, pencereme konmuştu..." adlı çocuk şarkısı oldukça hoşlarına gitmiş ve dinlemekten büyük zevk almışlardır.

Şarkılar dinletilirken, orkestra eserlerinde de olduğu gibi tamamı değil ilginç gelecek bölümleri dinletilmiştir.

Çocukları klasik eserlerden Lalo'nun keman konçertesunun son

bölümü, Beethoven'ın Koro'lu 9.senfonisinin Neşe'ye şarkı bölümü, 5.No'lu Macar Dansı, halk müziğimizden ritmik oyun havaları, Sefai ACAY'ın Mavi Bilye adlı kasetinden çocuk şarkıları, U.C.ERKİN'in Köçekçe'si, A.A.SAYGUN'un Yunus Emre Orataryosu eserlerinden ilgi çekici bölümler dinletilmiştir.

Bu çocuklarla yapılan çalışmalardaki en olumlu etkiye araştırmacının canlı olarak söylediği şarkılar esnasında rastlanılmıştır. Canlı olarak söylenen şarkılar çocukların daha dikkatli dinlemelerine etken olmuş, dinleme sırasında çocukların mimiklerinin çok hoşnut oldukları gözlenmiştir. Çocuklara canlı olarak, gerek piyano eşlikle ve gerekse eşiksiz olarak Muammer SUN'un Halk Türküsü düzenlemelerinden oluşan bir düzenleme demet ile, Saip EGÜZ'ün okul şarkıları ve Halk Türküleri söylenmiştir.

Çocukların diğer müzik ortamlarında müzik dinleme eğitimleri (Normal okullardaki müzik derslerini izlemek, özel dersanelerdeki kursları takip etmek, konserlere götürmek vb. gibi) çalışmaları düşünülmüş olsada uygulanamamıştır. (Ders programları, okul yönetimleri vd. gibi nedenlerden dolayı).

4. SONUÇ

Normal olan tüm insanların müzik eğitiminden yararlanabildiği düşüncesiyle, normal eğitim için hazırlanan Müzik Eğitimi programlarında amaçlanan hedeflere, İ.E.Ç.'da, onların özelliklerine uygun olarak yapılan çalışmalarla ulaşılmış, sadece işitme özürü bulunan ve normal insanlardan bu özürlerinin dışında önemli bir farkı olmayan bu çocuklarla müzik eğitimi çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Biri Ağır işitenler, diğeri total olmak üzere iki ayrı okulda, 35-70 dB. işitme kaybında olan çocuklar ile 70 dB. ve üzerinde işitme kaybında olan çocuklara şarkı eğitimi, çalgı eğitimi ve müzik dinleme eğitimi uygulamaları yaptırılmıştır. Bu uygulamalarda, şarkı eğitiminde; çocukların ortak ses alanının re-la sesleri arasında olduğu belirlenmiş, çocukların işitme kaybına bağlı özelliklerine uygun, kullanımı kolay olan vokal ve konsonlardan, basit ölçü, aralık ve kelimelerden oluşan şarkılar öğretilmiştir. Çalgı eğitiminde, vurmali çalgılar ve tartım çalgıları ile tartım çalışmaları yapılmıştır. Müzik dinleme eğitimi uygulamasında ise çocuklara farkında olmadan, devinirken salt müzik dinleyerek ilgileri gözlenmiştir. İ.E.Ç. ile yapılan müzik eğitimi çalışmalarının, normal eğitimdeki müzik eğitimi dersleriyle yöntem bakımından aynı olduğu ortaya çıkmıştır.

Müziğin, İşitme özürü bulunan çocuğun, çevreyle iletişimini sağlaması, duygularını ifade etmesi, çocuğun müziği başarı getiren bir etkinlik olarak görmesi, zevkli grup çalışmalarına katılıp, birlikte çalışmaya teşvik olması, ritm ve ses yoluyla rahatlmasına neden olması, sese karşı ilgi duyması, diğeri gelişim alanları ile bağdaştırılarak eğitim olanağından faydalanması, ses ve ritm aracılığı ile zaman kavramının daha hızlı kavranılmasını sağlaması bakımından İ.E.Ç.'nin yaşamlarında oldukça önemli yeri bulunduğu, ayrıca müzik eğitiminin işitme özürü çocuğun

zihinsel dil gelişimine, duygusal ve sosyal, bedensel ve psiko-motor gelişiminde etki ettiği sonucu ortaya çıkmıştır.

İ.E.Ç.'nin müzik eğitiminde cinsiyetler arasında anlamlı bir farka rastlanılmamış, erkek ve kız öğrenciler, gerçekleştirilen müzik eğitimi uygulamalarına eşit anlamda katılıp, ondan aynı şekilde faylanmışlardır.

5. YORUM VE ÖNERİLER

"Özel eğitim bireylerin bazı özelliklerinden meydana gelen zedelenme, sapma ve yetersizlikten kaynaklanan özür-engel durumları ve onların genel eğitim hizmetlerinden yararlanamadıklarında eğitim hizmetlerinden özelleştirilmesini gerekli bulunmaktadır.

Bireyler çok değişik nedenden dolayı özürlü hale düşebilmektedirler. Bunlar arasında, kalıtım, beslenme, hastalıklar, kazalar, sakıncalı çevre-ortam, ve eğitimsizlik etkin görünmektedir.

Özel eğitimin sayı ve nitelik olarak istenilen düzeye ulaştırılabilmesi her çocuğun eğitim hakkı, erkenlik, hizmeti ayağa götürme, bütünlük,süreklilik vb. gibi ilkelerin dikkate alınmasına; kaynaştırma ağırlıklı yönetsel düzenlemelerle yer verilmesine; özel eğitim ortamlarının düzenlenmesine; uygun yöntemlerin uygulanmasına; araç-gereç desteğinin sağlanmasına; personel yetiştirme ve istihdamına özen gösterilmesine bağlıdır ⁽¹⁾.

Eğitim, tüm insanların hak ettiği bir olgudur. Normal insanların almış oldukları eğitim konularını, özür durumunda bulunan insanların özelliklerine uygun olarak düzenlemek ve onlara sunmak gerekmektedir. Bu durumda normal eğitimde faydalanılan müzik eğitimi uygulamaları işitme özürlü insanlar için de düşünölmeli ve onlara uygun müzik çalışmaları yapılmalıdır.

İşitme özürüne sahip çocuklardaki engel, işitme durumları ile ilgilidir. İ.E.Ç.'nin özürleri bir kenarda tutulursa, normal çocuklarla aynı özelliklere sahip oldukları görülür. İşitme engelli çocukların müzik eğitiminden faydalanmaları onları birçok yönde olumlu birşekilde etkileyecektir.

(1) Özsoy Yahya, Özyürek Mehmet, Eripek Süleyman, Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar "Özel Eğitime Giriş" 1992, s. 2.

İ.E.Ç. ile yapılan müzik uygulamalarına bakıldığında, normal eğitimdeki müzik eğitimi uygulamalarıyla aynı oluşu olumlu bir durumdur. Bu bakımdan müzik eğitimi, İ.E.Ç.'nin yaşamlarında doğrudan bulunması gereken ve bu çocukların hak ettiği bir eğitim alanıdır.

Normal eğitim programında yer alan müzik eğitimi uygulamaları ele alınarak, İ.E.Ç. için, onların özelliklerine uygun müzik eğitimi çalışmaları düzenlenmelidir. Bu çocuklar için müzik mutlak bir eğitim aracı olarak kullanılmalıdır.

İ.E.Ç. ile yapılan müzik eğitimi uygulamalarında elde edilen olumlu sonuçlar, müziğin bu çocuklar üzerindeki olumlu etkileri, çocukların uygulamalardaki ilgi, istek ve becerileri, bu konunun önemini fazlasıyla ortaya çıkarmıştır.

İşitme engeline sahip olan çocuk kendi özelliğine uygun olarak düzenlenen şarkıyı öğrenebilmiş, ritm ve tartım çalışmalarını başarıp, müziği severek dinlemesini bilir hale gelmiştir.

Öneriler

a- İşitme Engelliler okulları ders programları içinde müzik eğitime yer verilmesi ve müzik eğitiminin ders olarak bu okullarda programa girmesi gerekmektedir.

b- İşitme Engelliler Okullarında müzik eğitiminin ders olarak konulması durumunda, öğretim programları yeniden ele alınıp, geliştirilmelidir.

c- İşitme Engelliler Okullarında müzik eğitimi uygulamalarını gerçekleştirecek öğretmenler hizmet içi eğitimiyle yetiştirilmelidir.

d- İşitme Engelliler Okullarında görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin müzik eğitimi istenilen amaca yönelik olarak gerçekleştirilmelidir.

e- Müzik eğitimi çalışmaları için şarkı dağarcığına ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacı karşılayacak alıştırma, şarkı, şarkılı oyunlar yazılmalıdır. Bu konuda çalışacak yaratıcı müzik eğitimcilerinin yetiştirilmesine gereksinim vardır.

f- Müzik eğitiminin ders programlarına girmesi durumunda, okullarda araç, gereç, dersliklere gereksinim vardır.

6. EKLER

EK: I

- Ay Dede -

Ay de de Par lı yor
a e e a i o
Ne gü zel gü lü yor
e ü e ü ü o
Ay de de Ay de de
a e e a e e
Ne gü zel gü lü yor
e ü e ü ü o

A nam Ba bam a j bim var
a a a a a i a var
Ca nim ke dim ku şım var
a i e i u u a

mi nik kuş Ca nim kuş
ka na di ni a g Sa na
a a i i a a a

EK : II

- Ay Dede -

Musical score for 'Ay Dede' in 2/4 time. The score consists of five staves. The first two staves are for the vocal line, and the last three are for the piano accompaniment. The lyrics are written below the notes.

Ay de de Pa r lı yor
Ne gü zel gü lü yor
Ay de de ay de de
Ne gü zel gü lü yor

- A i l e m -

Musical score for 'Ailem' in 2/4 time. The score consists of three staves. The first two staves are for the vocal line, and the last is for the piano accompaniment. The lyrics are written below the notes.

A nam ba bam a ğ bim var
Ca nim ke dim ku ş um var

- M i n i k K u ş -

Musical score for 'Minik Kuş' in 2/4 time. The score consists of three staves. The first two staves are for the vocal line, and the last is for the piano accompaniment. The lyrics are written below the notes.

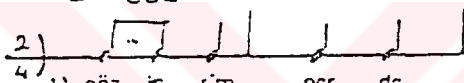
Mi nik ku ş Ca nim ku ş
ka na di ni a ğ Sa ne
Ha va tar da u ğ Sa ne

EK : III

KONULAR:

I- KENDİNİ TANIMA

a- Göz

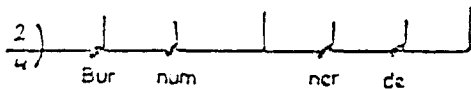

- 1) göz le rim ner de
- 2) Ba ba nın gö zü
- 3) An ne nin gö zü
- 4) Be be ğin gö zü

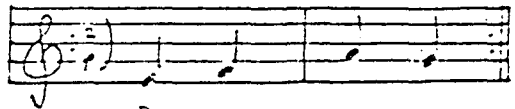

- 1) göz le rim ner de
- 2) Ba ba nın gö zü
- 3) An ne nin gö zü
- 4) Be be ğin gö zü

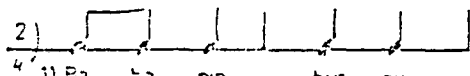
b-Burun

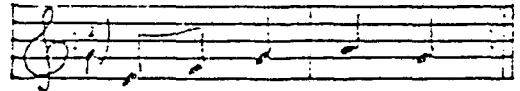
Bur num ner de

Bur num ner de

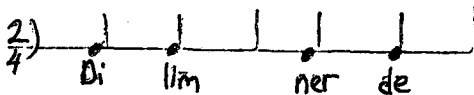

- 1) Ba ba nın bur nu
- 2) An ne nin bur nu
- 3) Be be ğin bur nu

- 1) Ba ba nın bur nu
- 2) An ne nin bur nu
- 3) Be be ğin bur nu

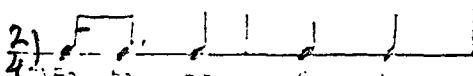
c- Dil

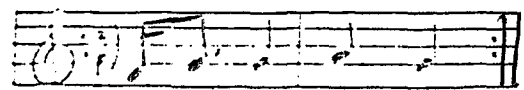
Di lim ner de

Di lim ner de

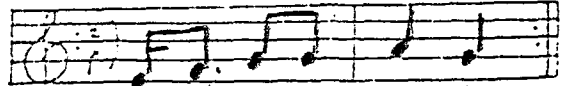
- 1) Ba ba nın di li
- 2) An ne nin di li

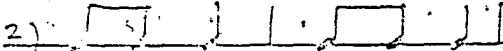
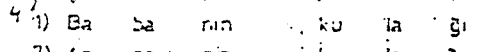

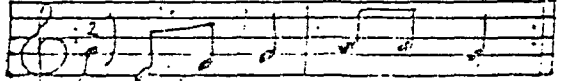
- 1) Ba ba nın di li
- 2) An ne nin di li

d- Kulak

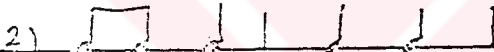
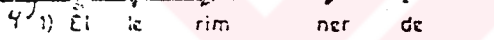
2)
 4)
 1) Ku lak la rim ner de

 Ku lak la rim ner de

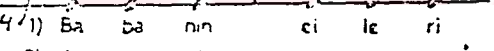
2)
 4)
 1) Ba ba nin ku la ğı
 2) An ne nin ku la ğı
 3) Be be ğin ku la ğı

 1) Ba ba nin ku la ğı
 2) An ne nin ku la ğı
 3) Be be ğin ku la ğı

e- El

2)
 4)
 1) El le rim ner de

 El le rim ner de

2)
 4)
 1) Ba ba nin el le ri
 2) An ne nin el le ri
 3) Be be ğin el le ri

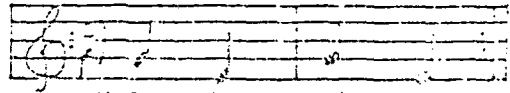

 1) Ba ba nin el le ri
 2) An ne nin el le ri
 3) Be be ğin el le ri

II- EV VE AILEYİ TANIMA

a- Aile bireyleri

2)
4)

1)	Ba	la	gel	di
2)	An	na	gel	di
3)	Ab	la	gel	di
4)	A	bi	gel	di
5)	Dz	de	gel	di
6)	Ni	ne	gel	di
7)	Be	bek	gel	di
8)	Ba	ba	git	ti
9)	An	na	git	ti
10)	Ab	la	git	ti
11)	A	bi	git	ti
12)	Dz	de	git	ti
13)	Ni	ne	git	ti
14)	Be	bek	git	ti

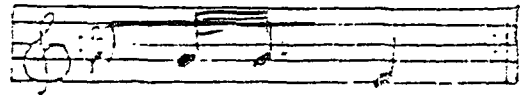

1)	Ba	ba	gel	di
2)	An	na	gel	di
3)	Ab	la	gel	di
4)	A	bi	gel	di
5)	Dz	de	gel	di
6)	Ni	ne	gel	di
7)	Be	bek	gel	di
8)	Ba	ba	git	ti
9)	An	na	git	ti
10)	Ab	la	git	ti
11)	A	bi	git	ti
12)	Dz	de	git	ti
13)	Ni	ne	git	ti
14)	Be	bek	git	ti

b- Mutfak

2)
4)

1)	Ta	bak	ver
2)	Ka	sık	ver
3)	Ça	tal	ver
4)	Bi	çak	ver
5)	Bar	çak	ver
6)	Ta	bak	ver
7)	Ka	sık	ai
8)	Ça	tal	ai
9)	Bi	çak	ai
10)	Bar	çak	ai

1)	Ta	bak	ver
2)	Ka	sık	ver
3)	Ça	tal	ver
4)	Bi	çak	ver
5)	Bar	çak	ver
6)	Ta	bak	ver
7)	Ka	sık	ai
8)	Ça	tal	ai
9)	Bi	çak	ai
10)	Bar	çak	ai

c- Oturma odası

2) 4) Koltuğa otur

Koltuğa otur

2) 4) 1) Başta otur
2) Anne otur
3) Abi otur
4) Bekler otur

1) Başta otur
2) Anne otur
3) Abi otur
4) Bekler otur

2) 4) 1) Hıyı sil
2) Masayı sil

1) Hıyı sil
2) Masayı sil

d- Banyo ve tuvalet

2) 4) Banyo yapım

Banyo yapım

2) 4) 1) Bebeği yıka
2) Elini yıka

1) Bebeği yıka
2) Elini yıka

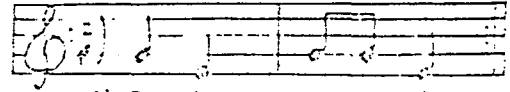
2) 4) 1) Havluyu ver
2) Sabunu ver
3) Havluyu al
4) Sabunu al

1) Havluyu ver
2) Sabunu ver
3) Havluyu al
4) Sabunu al

e- Yatak odası

1) Ba ba u yu du
2) An ne u yu du
3) Be bek u yu du
4) Ab la u yu du
5) De de u yu du
6) Ni ne u yu du
7) A bi u yu du

1) Ba ba u yu du
2) An ne u yu du
3) Be bek u yu du
4) Ab la u yu du
5) De de u yu du
6) Ni ne u yu du
7) A bi u yu du

II- HAYVANLAR

a- Köpek

1) Kö pek gel di
2) Hav hav gel di
3) Ke mik ye di
4) Ma ma ye di

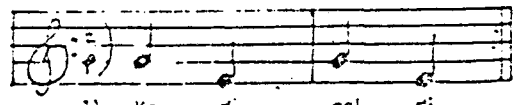

1) Kö pek gel di
2) Hav hav gel di
3) Ke mik ye di
4) Ma ma ye di

b- Kedi

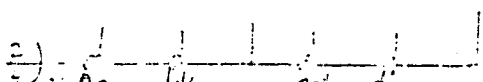

1) Ke di gel di
2) Ma ma ye di
3) An ne ke di
4) Kü çük ke di
5) Bü yük ke di

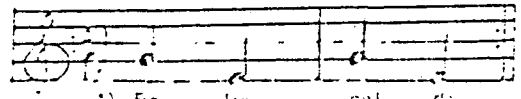

1) Ke di gel di
2) Ma ma ye di
3) An ne ke di
4) Kü çük ke di
5) Bü yük ke di

c- Balık

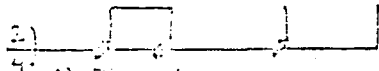
1) Ba lık gel di
2) Bü yük ba lık
3) Ke çük ba lık
4) An ne ba lık

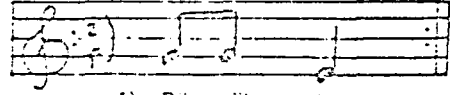
1) Ba lık gel di
2) Bü yük ba lık
3) Ke çük ba lık
4) An ne ba lık

3- Kuş

2)
4)

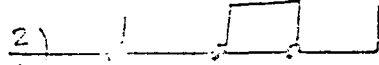

1) Bu yük kuş
2) Küçük kuş

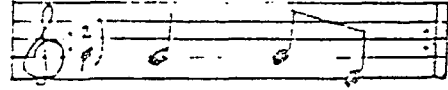

1) BU yük kuş
2) KÜ çÜk kuş

2)
4)

1) Kuş gel di
2) Yem al di

1) Kuş gel di
2) Yem al di

IV- SEBZE VE MEYVALAR

a- Meyvalar

2)
4)

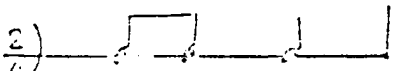
1) El ma al
2) E rik al
3) El ma ye
4) E rik ye

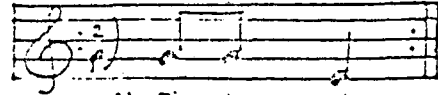
1) El ma al
2) E rik al
3) El ma ye
4) E rik ye

b- Sebzeler

2)
4)

1) Bi ber al
2) Ka bak al
3) Bam ya al
4) Bi ber ye
5) Ka bak ye
6) Bam ya ye

1) Bi ber al
2) Ka bak al
3) Bam ya al
4) Bi ber ye
5) Ka bak ye
6) Bam ya ye

EK : IV

**GÖZTEPE İŞİTME ENGELLİLER OKULUNDA 70 dB. VE ÜSTÜNDE
İŞİTME KAYBINA SAHİP ÇOCUKLARDA MÜZİK EĞİTİMİ
UYGULAMALARI GÖZLEM FORMU**

GÖZLENEN ÖĞRENCİ SAYISI: 7 Erkek, 3 kız, Toplam:10.

GÖZLEMİ YAPANIN ADI, SOYADI, GÖREVİ: Şeref İZGÜ,
Araştırmacı

GÖZLEM TARİHLERİ : 24 Nisan 1993-25 Haziran 1993

SINIF MEVCUDU	:	(7) Erkek	(3) Kız	(10) Toplam
(1) Şarkı söylemeyi sever	:	6	2	8
sevmez	:	1	1	2
(2) Şarkının tartımını yapar	:	4	2	6
kimi kez yapar	:	2	1	3
yapamaz	:	1	-	1
(3) Şarkıdaki ünlüler söyler	:	5	1	6
kimi kez söyler	:	2	1	2
söyemez	:	1	1	2
(4) Şarkıdaki heceleri söyler	:	4	1	5
kimi kez söyler	:	-	-	-
söyemez	:	3	2	5

(5) Şarkının sözlerini söyler	:	3	1	4
kimi kez söyler	:	-	1	1
söylemez	:	4	1	6
(6) Şarkının ezgisini tekrar eder	:	5	2	7
kim kez eder	:	1	1	2
edemez	:	1	-	1
(7) küme içinde şarkı söyler	:	7	3	10
kimi kez söyler	:	-	-	-
söyleyemez	:	-	-	-
(8) Şarkıyı öğrenir	:	6	2	8
öğrenemez	:	1	1	2
(9) Devinimli şarkılardan hoşlanır:	:	7	3	10
Ağır şarkılardan hoşlanır	:	-	-	-
ikisindende hoşlanır	:	-	-	-
(10) Şarkı söylenirken arkadaşlarını	:			
rahatsız etmez	:	7	2	9
kimi kez eder	:	-	1	1
her zaman eder	:	-	-	-
(11) Çeşitli araçlarla ritm tutar	:	6	2	8
kimi kez tutar	:	1	1	2
tutmaz	:	-	-	-

(12) Şarkı söylerken el, ayak vb.gibi

ritimsel devinimlerde bulur : 6 2 8

kimi kez bulunur : 1 1 2

bulunmaz : - - -

(13) Müziği ilgi ile dinler : 7 3 10

kimi kez dinler : - - -

dinlemez - ilgisizdir : - - -

(14) Müzik etkinliklerine katılır : 6 2 8

kimilerine katılır : 1 1 2

hiç birine katılmaz : - - -

GÖZLEM SONUÇLARI:

Uygulamaları başaranlar: %79 Erkek, % 69 Kız,Toplam %74

Uygulamaları kimi kez başaranlar: %8 Erkek, %16 Kız, Toplam %12

Uygulamaları başaramayanlar %13 Erkek, %15 Kız, Toplam %14

Gözlem sonuçlarından da görüldüğü gibi başarı oranı %74, başarısızlık oranı %14 olup, erkek ve kız öğrenciler arasındaki başarı yüzdesinde anlamlı bir fark yoktur.

HALICIOĞLU AĞIR İŞİTENLER OKULU
35-70 dB. İŞİTME KAYBINA SAHİP ÇOCUKLARDA MÜZİK EĞİTİMİ
UYGULAMALARI GÖZLEM FORMU

GÖZLENEN ÖĞRENCİ SAYISI: 8 Erkek, 4 kız, Toplam:12.

GÖZLEMİ YAPANIN ADI, SOYADI, GÖREVİ: Şeref İZGÜ,
Araştırmacı

GÖZLEM TARİHLERİ : 24 Nisan 1993-25 Haziran 1993

SINIF MEVCUDU	:	(8) Erkek	(4) Kız	(12) Toplam
(1) Şarkı söylemeyi sever	:	7	4	11
sevmez	:	1	-	1
(2) Şarkının tartımını yapar	:	6	3	9
kimi kez yapar	:	1	1	2
yapamaz	:	1	-	1
(3) Şarkıdaki ünlüler söyler	:	8	4	12
kimi kez söyler	:	-	-	-
söyemez	:	-	-	-
(4) Şarkıdaki heceleri söyler	:	6	3	9
kimi kez söyler	:	2	1	3
söyemez	:	-	-	-

(5) Şarkının sözlerini söyler	:	7	3	10
kimi kez söyler	:	1	1	2
söyemez	:	-	-	-
(6) Şarkının ezgisini tekrar eder	:	8	3	11
kim kez eder	:	-	1	1
edemez	:	-	-	-
(7) küme içinde şarkı söyler	:	8	4	12
kimi kez söyler	:	-	-	-
söyleyemez	:	-	-	-
(8) Şarkıyı öğrenir	:	7	3	10
öğrenemez	:	1	1	2
(9) Devinimli şarkılardan hoşlanır:		7	3	10
Ağır şarkılardan hoşlanır	:	1	1	2
ikisinden de hoşlanır	:	-	-	-
(10) Şarkı söylenirken arkadaşlarını				
rahatsız etmez	:	8	4	12
kimi kez eder	:	-	-	-
her zaman eder	:	-	-	-
(11) Çeşitli araçlarla ritm tutar	:	7	3	10
kimi kez tutar	:	1	1	2
tutmaz	:	-	-	-

(12) Şarkı söylerken el, ayak vb.gibi

ritimsel devinimlerde bulur : 7 3 10

kimi kez bulunur : 1 1 2

bulunmaz : - - -

(13) Müziği ilgi ile dinler : 8 4 12

kimi kez dinler : - - -

dinlemez - ilgisizdir : - - -

(14) Müzik etkinliklerine katılır : 7 3 10

kimilerine katılır : 1 1 2

hiç birine katılmaz : - - -

GÖZLEM SONUÇLARI

Uygulamayı başaranlar: %91 Erkek, %85 Kız, Toplam %88

Uygulamayı kimi kez başaranlar: %7 Erkek, %13 Kız, Toplam %10

Uygulamayı başaramayanlar: %2 Erkek, %2 Kız, Toplam %2

Gözlem sonuçlarından da görüldüğü gibi başarı oranı %88, başarısızlık oranı %2 olup, erkek ve kız öğrenciler arasındaki başarı yüzdelerinde anlamlı bir fark yoktur.

7. KAYNAKÇA

Acay, Sefai. "**Ezgi Yumağı**", Ezgi Yayıncılık, Gökçe Ofset, Ankara, 1990.

Ataöy, Türkkaya. "**Bilimsel Araştırma El Kitabı**". Hassoy Matbaası, Ankara, 1989.

Aydoğan, Salih. "**Yaşasın Müzik**", Önder Matbaası, Ankara 1982.

Ballantyne, J. "Deafness" London: J.A.Churchill, 1972.

Baysal, Nilgün. 4-6.5 Yaş Grubundaki Down Sendromlu Çocukların Dil Gelişimi Eğitimlerinde Müzik Öğelerinin Kullanılması, Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, 1983.

Çağlar, Doğan. "**İşitme Özürlülere Konuşma Öğretimi**" Ankara Üniversitesi Basımevi. Ankara, 1985.

Çevik, Suna. "**Müzikte Söz Öğesinin Önemi, Müziğin Dili, Dilin Müziğe Etkileri**" başlıklı bildiri. Birinci Müzik Kongresi. 14/18 Haziran 1988. Evren Ofset, Ankara, 1988.

Dinçer, Mahir. "**Cıvı Cıvı Okul Öncesi ve İlk Sınıflar İçin Şarkılar**" Maya Matbaacılık, Ankara, 1993.

Enç, Mithat ve Çağlar, Doğan ve Özsoy, Yahya. "**Özel Eğitime Giriş**", Ankara, Ankara Ü.Eğt.Fak.Yayınları, No:95, Sevinç Matbaası, 1981.

Kaptan, Saim. "**Bilimsel Araştırma ve Gözlem Teknikleri**". Tekışık A.Ş. ve b. Ofset Tesisleri. Ankara, 1989.

Karasar, Niyazi. "**Bilimsel Araştırma Yöntemi**" DAG Limited Şirketi Sanem Matbaası, Ankara, Kasım 1991.

Karatepe, Hasan. "**Özürlü Çocuklar, Buldukları Toplum İçinde; Eğitimleri, Sakatlığın Önlenmesi ve Rehabilitasyonu**". Karatepe Yayınları, Yeniçağ Matbaası Ankara, 1992.

M.E.B.Ö.E.R.D.B. "İşitme Özürlü Çocuklar Okul Öncesi Eğitim Programları", "Sağırlar İlkokulu Öğretim Programları", "Özel Eğitim ile İlgili Mevzuat", "Milli Eğitim ve Gençlik bürolarında, Kalkınma ve İcra Planlarında Özel Eğitim", Milli Eğitim Basımevi Ankara, 1991.

M.E.G.S.B. "**İşitme Engelli Çocuklar ve Eğitimleri Komisyonu Raporu**". Ankara:13-15 Mayıs, 1991 I. Özel Eğitim Konseyi.

Özsoy, Yahya ve Özyürek, Mehmet ve Eripek, Süleyman. "**Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar**", Özel Eğitime Giriş, Karatepe Yayınları, Ankara, 1992.

Özsoy, Yahya. "**İşitme Özürlüler**" Ankara; Ankara Üniversitesi Basımevi, 1992.

Özsoy, Yahya. "**Özel Eğitimde Kavramla İlgili Sorunlar**" Eğitim

Fakültesi Dergisi, 1978. Cilt, 10 sayı:1-4, s.21-224.

Özsoy, Yahya. **"İşitme Engellilerin Eğitim"**. Ankara; Milli Eğitim Basımevi, 1985.

Seydioğlu, Halil. **"Bilimsel Araştırma ve El Kitabı"** Kurtiş Matbaası İstanbul, 1992.

Sun, Muammer. Seyrek, Hilmi **"Okul Öncesi Eğitiminde Müzik"**. Müzik Eserleri Yayınları, İzmir, 1993.

Şenbay, Nuzhet. **"Araştırmalı Diksiyon Sanat"** M.E.Basımevi, Öğretmen Kitapları Dizisi" 170. İstanbul, 1989.

Taşer, Suat. **"Konuşma Eğitimi"** Dost Kitabevi Yayınları Ankara, 1987.

Tunçer, Hamdi. Aydoğan, Salih. **"İlkokullar için Ezgilerle Üniteler"**. Arkadaş Kitabevi Yayınları Ankara, 1988.

Yüce, Vedat. **"Orta Öğretim Kurumlarında, Müzik Derslerinde, Mutasyon Dönemindeki Öğrencilerin Ses Sorunları"** Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Malatya, 1992.

ÖZGEÇMİŞ

1967 yılında istanbul'da doğdu. 1985-1986 Öğretim yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'nü kazandı. 1990 yılında bu bölümden anadal (Şan)'dan mezun oldu. 1990-1991 öğretim yılında İnönü Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Anasanat Dalı'nda Yüksek Lisans'a başladı. Aynı yıl bu üniversite'nin okutmanlık sınavını kazanarak, burada şan ve koro derslerine girerek ses eğitimciliği yaptı, Güzel Sanatlar Bölümünde çalıştı. Nisan 1993 yılında Milli Eğitim Bakanlığına geçen araştırmacı, İstanbul Celal YARDIMCI İlköğretim okulunda Müzik Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.